

УДК 37.014(477); 355.233

Приходько Юрій Іванович,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського, м. Київ

ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ: СИСТЕМНИЙ ПІДХІД

В статті актуалізовано дослідження процесу функціонування та динаміки розвитку системи підготовки військових фахівців, що зумовлено низкою чинників. Визначено суперечності зовнішнього та внутрішнього впливу, які притаманні підготовці військових фахівців, причини їх виникнення та наслідки. Обґрунтовуються основні дидактичні засади, що мають сприяти підвищенню якості підготовки військових фахівців для Збройних Сил України.

Ключові слова: концепція, підготовка військових фахівців, набір, системний підхід, дидактичні засади, спеціальності, зміст освіти, моніторинг.

Постановка проблеми. Проблема підвищення ефективності військово-педагогічного процесу як системи підготовки військових фахівців визначається міжнародними та внутрішніми воєнно-політичними чинниками, сучасними нормативно-правовими актами з безпекової та оборонної політики держави, подальшим реформуванням Збройних Сил (ЗС) України; змінами у національній законодавчій базі щодо освіти, інформатизацією освіти і науки, зниженням якості підготовки військових фахівців; формуванням нової ідеології стандартів вищої військової освіти на основі компетентнісного підходу. В контексті викладеного заходи з підвищення ефективності функціонування системи підготовки військових фахівців усіх ступенів вищої освіти в Україні потребують: інноваційних дидактичних підходів; забезпечення якості освіти та її відповідності світовим стандартам, стандартам НАТО на основі нових поглядів щодо системного формування змісту освіти, освітньо-професійних програм фахівців оперативного-стратегічного, оперативного-тактичного та тактичного рівнів, створення дієвої системи здобуття й підвищення рівня їх кваліфікації протягом усього життя; реального впровадження інформаційно-комунікаційних, кредитно-модульних технологій навчання; зміни підходів щодо фінансування, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення військово-педагогічного процесу як системи підготовки військових фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тенденції, проблеми та дидактичні засади підготовки військових фахівців з вищою освітою знайшли відображення в ряді наукових праць [4; 7; 12; 15], а саме: ступеневість, неперервність, самоорганізація в навчанні фахівців; інтеграція освіти та науки; фундаменталізація, інформатизація, гуманізація, демократизація, стандартизація, технологізація освіти; забезпечення якості освіти та її особистісна спрямованість; зв'язок з військами; аналіз діяльності випускників; коригування військово-педагогічного процесу. Протягом останніх років проведена значна робота щодо формування змісту підготовки військових фахівців на засадах компетентнісного підходу [3; 7], приведення його у відповідність до державних і галузевих стандартів вищої освіти, сучасного воєнного мистецтва, бойового застосування ЗС України за визначеними варіантами, обставинами, ситуаціями, узагальненого досвіду проведення миротворчих, антитерористичних операцій, планів, процедур і дій багатонаціональних штабів. Разом з тим, усталені основи в підготовці військових фахівців, що в основному успадковані з минулих часів і склалися на теперішній час, потребують суттєвого коригування, пошуків таких підходів і рішень, що мали б відповідати сучасним вимогам щодо високого ступеню готовності випускників вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ) до виконання обов'язків за посадовим призначенням.

Метою статті є обґрунтування системного підходу в підготовці військових фахівців з вищою освітою для ЗС України.

Результати дослідження. Стратегією національної безпеки України [6] визначені такі основні цілі: мінімізація загроз державному суверенітету та створення умов для відновлення територіальної цілісності України у межах міжнародно-визнаного державного кордону, гарантування мирного майбутнього України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової

держави; утвердження прав і свобод людини і громадянина..., забезпечення інтеграції України до Європейського Союзу та формування умов для вступу в НАТО. Досягнення поставлених цілей, – відзначається в Стратегії, – потребує якісно нової державної політики, спрямованої на ефективний захист національних інтересів..., комплексне реформування системи забезпечення національної безпеки та створення ефективного сектору безпеки і оборони України., Необхідною та невід'ємною складовою сектору безпеки і оборони держави є система військової освіти (СВО) – основне джерело підготовки та комплектування ЗС України інших військових формувань офіцерськими кадрами. В контексті викладеного ВВНЗ повинні забезпечувати підготовку фахівців з високим рівнем професіоналізму, компетентності, інтелектуального розвитку, загальної та військово-професійної культури, чому, в першу чергу, має сприяти застосування системного підходу в організації та методиці військово-педагогічного процесу – у підготовці військових фахівців усіх ступенів освіти та ланок управління.

В основу реформування, проектування структур будь-якого призначення має бути покладений системний підхід і відповідний механізм його реалізації. Системний підхід є поняттям, що підкреслює значення комплексності, широти охоплення й чіткої організації у проектуванні та плануванні відповідних структур. Як слушно зазначає І.Д. Андреев, – «наукове пізнання не може здійснюватися хаотично, невпорядковано; воно має відповідну систему і підпорядковується певним закономірностям» [2, с. 79]. «У системних дослідженнях (у рамках єдиного системного підходу), – відзначає В.С. Тюхтін, – будується розгалужена мережа... моделей систем з урахуванням різної спільності, різних типів, класів організації і предметних галузей явищ» [11, с. 236]. На нашу думку, таке визначення надає теорії систем функцію дієвого апарату для наукового дослідження проектів, процесів, явищ, проблем гуманітарного, соціально-економічного, політичного, освітнього, діалектичного чи синергетичного походження. Цінність системного підходу полягає ще й в тому, що його застосування сприяє підвищенню ефективності управління. Системний підхід, на думку У.Р. Ешбі, дає нам надію на створення ефективних методів для вивчення систем надзвичайної внутрішньої складності та управління ними [13, с. 19]. У теоретичних дослідженнях з систем та системного аналізу категорія «система» конкретизується, набуває характеру структурної взаємодії. Так, А.М. Авер'янов систему розглядає в якості відмежованої множини взаємодіючих елементів [1, с. 43]. Т.Л. Сааті наголошує, що поняття «системи» може бути визначено у термінах її структури, функцій, цілей, які закладені в її конструкцію [10, с. 16]. Е.Г. Юдін найважливішими ознаками системи вважає «наявність зв'язків між елементами і появу в цілісній системі нових якостей, що не притаманні окремим елементам, – зв'язок, цілісність і зумовлена ними усталена структура, – такі відмітні ознаки будь-якої системи» [14 с. 180]. Узагальнений підхід до визначення поняття «система» міститься в навчальному посібнику-словнику «Професійна освіта»: порядок, зумовлений правильним розташуванням частин; сукупність принципів, засадових для певного вчення; форма. устрою; спосіб побудови; сукупність частин, пов'язаних спільною функцією

тощо [9, с. 314].

Узагальнюючи та доповнюючи думки вчених щодо визначення системи, зазначимо, що її сутність найбільш повно може бути представлена таким чином: по-перше, система обов'язково містить у собі сукупність елементів; по-друге, елементи системи певним чином пов'язані між собою; по-третє, пов'язані елементи системи створюють своєрідну цілісність; по-четверте, елементи системи знаходяться у постійній взаємодії шляхом обміну енергією; по-п'яте, властивості системи відмінні від властивостей окремих елементів сукупності; по-шосте, система знаходиться під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників; по-сьоме система, залежно від умов, обставин, впливу може набувати стану розвитку, руйнації, хаосу тощо.

Нехтування системним підходом до реформування системи підготовки військових фахівців стало причиною низки недоліків, що накопичувалися в ній протягом багатьох років, а за своєю сутністю – наслідком суперечностей різного походження. З метою чіткого визначення та розподілу сфер повноважень, оцінки ефективності дій і відповідальності в справі підготовки військових фахівців суперечності, на нашу думку, доцільно розглядати в двох аспектах впливу – зовнішньому та внутрішньому.

Суперечності зовнішнього впливу – між:

- діючими концептуальними поглядами на розвиток військової освіти та сучасними тенденціями, притаманними функціонуванню світових цивільних і військових освітніх систем;

- сучасним станом управління системою військової освіти, заходами та результатами контрольно-коригувальних дій і науковими поглядами на складові та сутність процесу управління;

- існуючою мережею ВВНЗ, навчальних центрів і системним підходом до формування державного замовлення на підготовку військових фахівців для ЗС України (оптимізація переліку спеціальностей (спеціалізацій), диверсифікація джерел поповнення);

- нормативними засадами інтеграції військової освіти з цивільною освітою та вимогами щодо якості теоретичної і практичної підготовки військових фахівців;

- передбаченим фінансовим, матеріально-технічним, інформаційним забезпеченням, оснащенням ВВНЗ, навчальних центрів озброєнням, військовою технікою, тренажерами, засобами імітаційного моделювання, інтегрованими навчальними комплексами тощо.

Очевидно, що суперечності зовнішнього впливу в системі підготовки військових фахівців є домінуючими, багато в чому визначальними, тому вкрай негативно впливають на протиріччя внутрішнього впливу, суттєво їх загострюючи та поглиблюючи. Суперечності внутрішнього впливу [7] пов'язані з управлінськими та процесуальними чинниками функціонування ВВНЗ. Вони в цілому відбивають стан неповної відповідності складових процесу підготовки військових фахівців потребам виконання вимог до випускників, якісного засвоєння випускниками ВВНЗ освітньо-професійних програм. Системний підхід передбачає трансформацію дидактичної структури військово-педагогічного процесу, яка б була стійкою до можливих викликів, мінімізувала виникнення суперечностей різної природи та органічно включає заходи нормативного, інформаційного, управлінського, організаційного, процесуального, контрольно-діагностичного, коригувального характеру з відповідними ступенями відповідальності на кожному з передбачених проектами етапів [8]. Актуальність такого підходу викликана такими чинниками:

- введенням в дію нових нормативно-правових актів з безпекової та оборонної політики держави, курсом на досягнення оперативної і технічної сумісності зі збройними силами держав – членів НАТО, проведенням АТО;

- зміною форм і видів збройної боротьби;

- розробленням нових поколінь озброєння та військової техніки, комплексною, модульною їх побудовою, особливостями функціонування, бойового застосування, експлуатації й обслуговування;

- інформатизацією, комп'ютеризацією та автоматизацією всіх сфер військової діяльності;

- зміною підходів до інтеграції з цивільною освітою;

- можливостями динамічного програмування та моделювання будь-яких процесів, дій, ситуацій, зростанням достовірності прогностичних даних для прийняття різних рішень на основі здобуття потрібної для цього інформації сучасними засобами спостереження, зв'язку та розвідки;

- актуальністю переходу від інформаційно-знаннєвої моделі підготовки фахівців до компетентності;

- необхідністю перегляду змісту освіти, формування його на засадах системності;

- запровадженням інформаційних, інноваційних технологій і засобів навчання, інтегрованих навчальних середовищ, адекватних змісту освіти, спрямованих на формування та розвиток у військових фахівців системи компетентностей;

- переглядом поглядів на структуру, терміни та етапи теоретичної та практичної підготовки військових фахівців у ВВНЗ і навчальних центрах;

- необхідністю покращення контрольно-діагностичних процедур і матеріально-технічного забезпечення підготовки військових фахівців.

Перехід до нових дидактичних засад в підготовці військових фахівців має передбачати: коригування цільових установок (пріоритет загальних цілей над тими, що реалізуються у ВВНЗ за відповідними спеціальностями, з урахуванням національних інтересів і національної безпеки; офіцерські кадри повинні усвідомлено підходити до всіх політичних, воєно-економічних, дипломатичних і інших державних рішень, що мають проектуватися та запроваджуватися в навчальному процесі); оптимізацію інтеграційних процесів військової освіти з цивільною освітою в напрямках перегляду співвідношення нормативної та варіативної складових стандартів вищої військової освіти, військово-професійної спрямованості підготовки фахівців у ВВНЗ; удосконалення структури та змісту підготовки фахівців усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів, приведення його у відповідність з досвідом бойової та оперативної підготовки військ (сил), їх застосування у миротворчих операціях, локальних конфліктах і війнах, з психолого-фізіологічними можливостями тих, хто навчається; розроблення принципово нового покоління вимог до випускників, ОПП, засобів діагностики якості підготовки військових фахівців; теоретико-прикладна підготовка військових фахівців у ВВНЗ, застосування інформаційно-комунікаційних, інноваційних технологій, інтегрованих навчальних середовищ, тренажерів тощо; практична підготовка військових фахівців у навчальних центрах, військових частинах за посадовим призначенням (спеціальністю, кваліфікацією, паспортом посади) на діючому озброєнні та військової техніці в умовах, наближених до бойових; застосування особистісно орієнтованих технологій у підготовці військових фахівців; підвищення ефективності інноваційної діяльності в усіх складових військово-педагогічного процесу; достатність матеріально-технічного, фінансового та навчально-методичного забезпечення.

Розглянемо основні системоутворюючі дидактичні аспекти військово-педагогічного процесу ВВНЗ, що мають сприяти підвищенню якості підготовки військових фахівців, розв'язанню викладених вище суперечностей.

1. Забезпечення реального та дієвого функціонування в системі військової освіти за спрямованістю всіх видів підготовки персоналу (допризовна підготовка юнаків в ліцеях, школах, професійно-технічних училищах, Товаристві сприяння обороні України; підготовка солдат, сержантів, молодших спеціалістів у військах, навчальних центрах; підготовка офіцерських кадрів різних освітньо-кваліфікаційних рівнів і ланок управління, офіцерів запасу, наукових і науково-педагогічних кадрів у ВВНЗ, науково-дослідних установах; професійна (командир-ська) підготовка персоналу в штабах, закладах, установах, військах тощо; курсова підготовка).

2. Вжиття комплексних заходів щодо покращення відбору кандидатів на навчання у ВВНЗ та конкурсних показників. Обидва зазначені фактори не є втішними, хоча, слід відзначити, є тенденція та надія на їх покращення. Не відіграють, на жаль, в цьому процесі провідної ролі військові ліцеї і ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою. Вочевидь, що без якісного стану та кількісного складу контингенту вступників до ВВНЗ проблему підготовки висококваліфікованих військових фахівців для ЗС України не вирішити. Що ж до причин такого стану, то їх досить багато, але визначальною є незадовільний стан соціальних гарантій проходження служби офіцерським складом.

3. Перегляд підходів та принципів інтеграції військової освіти з цивільною. Інтеграційні процеси вищої військової і цивільної освіти реалізуються переважно на засадах стандартизації з достатньо суттєвим пріоритетом нормативної складової змісту навчання (65 % – виконання вимог освітніх стандартів за цивільними галузями знань) над варіативною (35 % – професійно-орієнтована, військово-спеціальна підготовка). Необхідність виконання не обґрунтованої (відносно військових фахівців) нормативної складової державних освітніх стандартів як умова отримання загальнодержавного диплома про освіту з відповідних цивільних галузей знань призвела до погіршення військово-професійної спрямованості навчально-виховного процесу, скороченням кількості годин на тактичну, тактико-спеціальну, військово-технічну підготовку майбутніх випускників ВВНЗ, зниження рівня їх підготовленості до виконання функцій за визначеними вимогами та ОПП, кваліфікаціями, компетенціями, посадовими призначеннями. Жорстко детермінований підхід до виконання нормативної складової державних освітніх стандартів в межах цивільних напрямів порушує принцип спеціалізації освіти взагалі та військової, – зокрема і не може сприяти якісній підготовці військових фахівців. При цьому в ході військово-педагогічного процесу головна увага має приділятися виробленню в майбутніх офіцерів активності, лідерських якостей, творчого підходу, гнучкості мислення, навичок критичного аналізу, вміння узагальнювати інформацію, морально-психологічної витримки в критичних ситуаціях, готовності взяти на себе відповідальність за прийняте рішення, забезпечити його виконання.

4. Зміна поглядів на формування моделі військового фахівця, структури, змісту, термінів навчання, теоретичної та практичної підготовки. Модель фахівця – це опис того, до чого має бути придатним спеціаліст, до виконання яких функцій підготовлений, якими компетенціями володіє. З викладеного випливає, по-перше, – компетентність виступає системоутворюючим фактором моделі фахівця, по-друге, – модель фахівця є системоутворюючим фактором формування змісту освіти, форм і технологій його реалізації у підготовці військових фахівців. В компетентнісній моделі фахівця цілі освіти пов'язуються як з об'єктами та предметами військової служби з виконанням конкретних функцій, так і з міждисциплінарними інтегрованими вимогами до результату військово-педагогічного процесу. При цьому мета навчання полягає не лише в тому, щоб озброїти майбутнього фахівця знаннями, вміннями, навичками, надати професійну кваліфікацію, а й в тому, щоб він набув інтегрованих компетенцій, потенційних можливостей діяти творчо, з високою ефективністю в будь-яких нестандартних, ризиконебезпечних умовах і ситуаціях. Зауважимо, що це досить складна задача, яка не має простих рішень. Складність, у першу чергу, зумовлюється наявністю блоків компетенцій, їх множиною, комплексним характером формування в умовах в основному предметного навчання, відсутністю дієвих технологій системної реалізації змісту підготовки фахівців і діагностичного інструментарію.

В урахуванням викладеного пропонується здійснювати підготовку військових фахівців тактичного рівня за такими схемами:

– зі ступенем вищої освіти «молодший бакалавр» (командний та інженерний напрями) протягом 2,5 років у ВВНЗ,

2-3 місяців у навчальних центрах видів (родів) ЗС України з наступним призначенням на штатні посади у військових частинах та підрозділах ЗС України;

– зі ступенем вищої освіти «бакалавр» (командний та інженерний напрями) протягом 4 років у ВВНЗ; 2-4 місяців – у навчальних центрах видів (родів) ЗС України з наступним призначенням на штатні посади у військових частинах та підрозділах ЗС України.

Що стосується військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів (ВНП ВНЗ), на наш погляд, в них є доцільною підготовка військових фахівців за окремими спеціальностями, спорідненими з військовими, також зі ступенем вищої освіти «бакалавр» з подальшим проходженням допідготовки в навчальних центрах (військах, штабах, службах тощо) і служби у військах. На нашу думку, у ВВНЗ, ВНП ВНЗ потрібно розширювати підготовку офіцерів кадров та запасу, а також допідготовку випускників цивільних ВНЗ зі ступенем вищої освіти «бакалавр», які бажають служити у ЗС України.

Подальша система отримання вищої освіти зі ступенем «магістр», «доктор філософії» зазначеними вище військовими фахівцями зі ступенями вищої освіти «молодший бакалавр», «бакалавр» може бути реалізована в Національному університеті оборони України, ВВНЗ, ВНП ВНЗ, цивільних ВНЗ, ад'юнктур, докторантурах на основі вступних іспитів і конкурсів.

5. Запровадження інноваційних педагогічних технологій з такими структурними складовими: проєктивна, процесуальна, діагностично-моніторингова, коригувальна, що дасть можливість:

– здійснити системний, комплексний підхід до організації педагогічного процесу, досягти синхронності та злагодженості всіх його елементів і, як наслідок;

– підвищити його ефективність;

– поліпшити управління педагогічним процесом, його планування та прогнозування кінцевого результату;

– забезпечити адаптацію педагогічного процесу до психологічних, фізіологічних та індивідуальних особливостей курсантів (слухачів);

– краще використати можливості інформатизації освіти;

– використати на практиці сучасні досягнення педагогіки, психології, дидактики, кібернетики, інформатики, теорії систем та ін.;

– здійснити гуманізацію педагогічного процесу, його особистісно-орієнтовану спрямованість;

– досягти мети навчання кожним курсантом (слухачем).

6. Створення в системі військової освіти ієрархічної структури з моніторингових досліджень військово-освітнього процесу (органи управління – ВВНЗ). Моніторинг є складовою управління якістю освіти і представляє собою систему періодичного відстеження, аналізу перебігу освітнього процесу (з використанням інформативних показників і сучасних освітніх технологій) й розроблення пропозицій з його коригування.

Моніторинг має стати дієвим інструментом опосередкованого та безпосереднього впливу на якість військової освіти. Опосередкований вплив пов'язаний з тим, що моніторинг забезпечує управління інформацією, необхідною для прийняття рішень, а безпосередній вплив здійснюють вже заходи з їх виконання.

7. Удосконалення системи фінансування ВВНЗ шляхом визначення таких кошторисних джерел: державного бюджету; надання додаткових освітніх та інших послуг; здійснення економічної діяльності, регламентованої державою; виконаних науково-педагогічними працівниками інноваційних досліджень, дослідно-конструкторських робіт; підготовка студентів за контрактом та офіцерів запасу тощо.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Викладені основні дидактичні аспекти підготовки військових фахівців передбачають вирішення в системі військової освіти низки складних, комплексних нормативно-правових, управлінських, структурно-організаційних, психолого-педагогіч-

них, теоретико-методологічних, фінансово-економічних, матеріально-технічних та інших задач. Успішне їх розв'язання має забезпечити перехід до нового типу інноваційної військової освіти, що сприятиме зростанню військово-професійного, інтелектуального, культурного, духовно-морального потенціалу військових фахівців, подальшому динамічному розвитку

військової освіти, підвищенню її престижності у майбутньому інформаційному суспільстві, вагомому внеску у справу надійного зміцнення обороноздатності держави та її Збройних Сил. В свою чергу, окреслені задачі потребують пошуку оптимальних шляхів і механізмів їх реалізації, що має стати предметом подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Аверьянов А.Н. Системное познание мира : Методологические проблемы / А.Н. Аверьянов. – М.: Политиздат, 1985. – 263 с.
2. Андреев В.И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности / В.И. Андреев. – Казань: КГУ, 1988. – 386 с.
3. Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи галузевих стандартів вищої освіти / Укладачі: Я.Я. Болюбаш, К.М. Левківський, В.Л. Гуло та ін. – К.: МОН України, ПТЗО, 2007. – 76 с.
4. Ніколаєнко С.М. Управління якістю вищої освіти: теорія, аналіз і тенденції розвитку: [монографія] / С.М. Ніколаєнко. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2007. – 519 с.
5. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013. 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>
6. Про Стратегію національної безпеки України. Указ Президента України від 24 вересня 2015 року 5287/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>
7. Приходько Ю.І. Методологічні основи формування змісту підготовки військових фахівців / Ю.І. Приходько // Вісник Національного університету оборони України. – 2011. – № 2(21). – С. 68–74.
8. Приходько Ю.І. Еволюція відкритих систем внаслідок інформаційно-комунікаційних процесів / Ю.І. Приходько // Тези доповідей XII Міжнародної науково-практичної конференції «Військова освіта і наука: сьогодення та майбутнє», 24-25 листопада 2016 р., Київ. – Київ: ВІ КНУ. – С. 252–253.
9. Професійна освіта: Словник / Уклад. С.У. Гончаренко, І.А. Зязюн, Н.Г. Ничкало та ін. / За ред. Н.Г. Ничкало. – К.: Вища школа, 2000. – 380 с.
10. Саати Т. Л. Принятие решений. Метод анализа иерархий: Пер. с англ. / Т.Л. Саати. – М.: Радио и связь, 1993. – 320 с.
11. Тютин В.С. Отражение, системы, кибернетика / В.С. Тютин. – М.: Мысль, 1972. – С. 215–240.
12. Хуторской А.В. Педагогическая инноватика / А.В. Хуторской. – М.: Академия, 2008. – 256 с.
13. Эшби У.Р. Введение в кибернетику / У.Р. Эшби. – М., 1959. – С. 10–25.
14. Юдин Э.Г. Системный подход и принцип деятельности / Э.Г. Юдин. – М.: Наука, 1978. – 391 с.
15. Ягупов В.В. Військова дидактика / В.В. Ягупов. – К.: РВЦ «Київський університет», 2000. – 400 с.

В статтє актуалізовано дослідження процесу функціонування та динаміки розвитку системи підготовки військових фахівців, що обумовлено рядом факторів. Визначено протиріччя зовнішнього та внутрішнього впливу, які впливають на підготовку військових фахівців, причини їх виникнення та наслідки. Обґрунтовуються основні дидактичні принципи, які повинні сприяти підвищенню якості підготовки військових фахівців для Вооруженних Сил України.

Ключевые слова: концепція, підготовка військових фахівців, набір, системний підхід, дидактичні основи, спеціальності, зміст освіти, моніторинг.

The article deals with the problem of the functioning and dynamics of the development of the system of training of military specialists, which is determined by a number of factors. The system-forming didactic aspects of the military-pedagogical process of the Military Higher Educational establishment, which should increase the improvement of the quality of training of military specialists, are grounded, which are to ensure real and effective functioning in the military system. Education by the orientation of all types of personnel training, organization of comprehensive measures to improve the selection of candidates for study at the Military Higher Educational Establishment and principles of the integration of military education with civilian, changing views on the formation of a model of military specialist, structure, content, terms of training, theoretical and practical training, introduction of innovative pedagogical technologies with the following structural components: projective, procedural, diagnostic and monitoring, corrective; creation of a hierarchical structure in the military education system for monitoring research of the military-educational process. It was emphasized that in the competent model of a specialist the goals of education are related both to the objects and subjects of military service with the fulfillment of specific functions, and with the interdisciplinary integrated requirements to the result of the military-pedagogical process. It is concluded that the successful solution of the didactic aspects of the training of military specialists should ensure the transition to a new type of innovative military education that will contribute to the growth of military-professional, intellectual, cultural, spiritual and moral potential of military specialists, further dynamic development of military education, increase its prestige. In the future to the information society, a significant contribution to the case of a credible strengthening of the defense capabilities of the state and its Armed Forces.

Key words: Concept, training of military specialists, set, systematic approach, didactic principles, specialty, content of education, monitoring.

УДК 37(477.87)»1939/1944»:27-725

Розлуцька Галина Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

НАУКОВО - ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДУХОВЕНСТВА В ЗАКАРПАТТІ (1939 – 1944 рр.)

В статті розглядається науково-педагогічна діяльність духовенства в Закарпатті. Розкрито роль духовенства в створенні першої наукової інституції. Виявлено, що в умовах військової окупації та анексії частини краю пріоритетними напрямками наукових досліджень духовенства залишались галузі важливі для збереження етнічної ідентичності закарпатців: історія, філологія, література, етнографія, мистецтвознавство та ін. З'ясовано шляхи поширення наукових знань – через випуск наукових та педагогічних видань, навчальних книг, підручників.

Ключові слова: наукова діяльність, наукові та педагогічні видання, дослідження, духовенство, Закарпаття.